

Hanketoiminnan arviointityöpaja luovin menetelmin

23.6.2022

SeAMK kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman ja Inarin kunnan kirjastotoiminen yhteinen, Opetushallituksen Lukuliikkeen rahoittama Lukukuntoa!-hanke päättyi vuodenvaihteessa 2021 (ks. Salmela, 2021a; Mäkinen-Laitila & Salmela, 2021). SeAMKin hanketiimi matkasikin marraskuussa kauan pohjoiseen toteuttamaan yhteistä päätöstyöpajaa hanketoimijoiden kanssa.

Erilaisten hankkeiden toteuttajille tavoitelukuihin ja osallistujamääriin perustuvat arvioinnit ovat varmasti tuttuja, mutta voisiko niiden rinnalla hyödyntää enemmän myös luovia ja laadullista tietoa tuottavia menetelmiä? Koska Lukukuntoa!-hankkeen toiminnassa keskeisiä olivat luovat ja taidelähtöiset menetelmät, päätettiin niitä hyödyntää myös hanketoimijoiden yhteisen päätöstyöpajan toteutuksessa.

Tavoitteista toimintaan

Arviointityöpajaan kutsuttiin kaikki hankkeen yhteistyötahot (Inarin kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden mielenterveyspalvelut ja sosiaalityö, Inarin kunnan sivistyspalveluiden vapaa-aikatoimi, Inarin luterilainen seurakunta sekä Saamelaisalueen koulutuskeskus) sekä kirjaston hanketyöntekijät ja kirjastotoimenjohtaja. Päivän tavoitteena oli saada monialainen, hankkeen toimintaan osallistunut osallistujajoukko pohtimaan toimintakokonaisuuksien ja yhteistyön onnistumista sekä kehittämiskohtia ja tulevaisuuden suuntaviivoja paikallisella tasolla.

Osallistujat vastasivat lyhyeen ennakkokyselyyn, jonka tarkoituksena oli orientoida osallistujat työpajaan ja palauttaa mieliin hankkeen tavoitteita. Kukin osallistuja sai kyselyssä lyhyen yhteenvedon oman

organisaationsa osalta hankesuunnitelmaan kirjatuista tavoitteista sekä tehtäväkseen arvioida, kuinka hyvin he kokivat asetettujen tavoitteiden toteutuneen. Kunkin yhteistyökumppanit osalta tarkemmat hanketavoitteet on koottu hankkeen arviointijulkaisuun (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, s. 20–25).

Kokonaisuutena hankkeen lähtökohtana oli hyvä lukutaito ja -kunto, jotka nähdään avaimina osallistumiseen ja harrastamiseen osana hyvää elämää. Hyvä lukutaito mahdollistaa yksilön itsenäisen pärjäämisen sekä lukutaidon kehittymisen edelleen yhä monipuolisemmaksi muuttuvan tekstiympäristön mukana. Tavoitteena oli kehittää toimintoja, joiden avulla nuoret ja aikuiset voivat parantaa lukutaitoaan tai -kuntoaan, ja joiden kautta kohderyhmien kanssa toimivat ammattilaiset voivat tukea asiakkaan tai opiskelijan lukemista (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2021).

Luovuutta peliin

Itse työpaja toteutettiin marraskuussa Ivalossa osallisuuskeskus Ainolassa aurinkoisessa pakkassäässä. Päätöstyöpaja koostui kolmesta osasta, joissa osallistujat arvioivat ensin itsenäisesti, toisessa vaiheessa monialaisissa pienryhmissä ja kolmannessa vaiheessa koko osallistujajoukon voimin, miten he kokivat hankkeen tavoitteiden toteutuneen, monialaisen yhteistyön onnistuneen ja mitä toiminnasta oli mahdollisesti vakiintunut osaksi oman organisaation toimintaa (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, s. 41). Hankkeen päätöstyöpajan tarkempi kuvaus on dokumentoitu tuloksineen Lukuntoa!-hankkeen arviointijulkaisuun Lukukuntoon?: Inarin kunnan kirjastoimen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun Lukukuntoa!-hankkeen arviointia (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022).

Arviointityöpajan toteutustavat aktivoivat osallistujia pohtimaan hankkeen toimintaa luovasti ja taidelähtöisesti. Hyvää pohjaa vastaavien menetelmien hyödyntämisestä on saatu jo aikaisemmista, Näkymättämät ja Lukemattomat mahdollisuudet -hankkeista (ks. Näkymättömät-hanke, 2018; Lukemattomat mahdollisuudet -hanke, 2021).

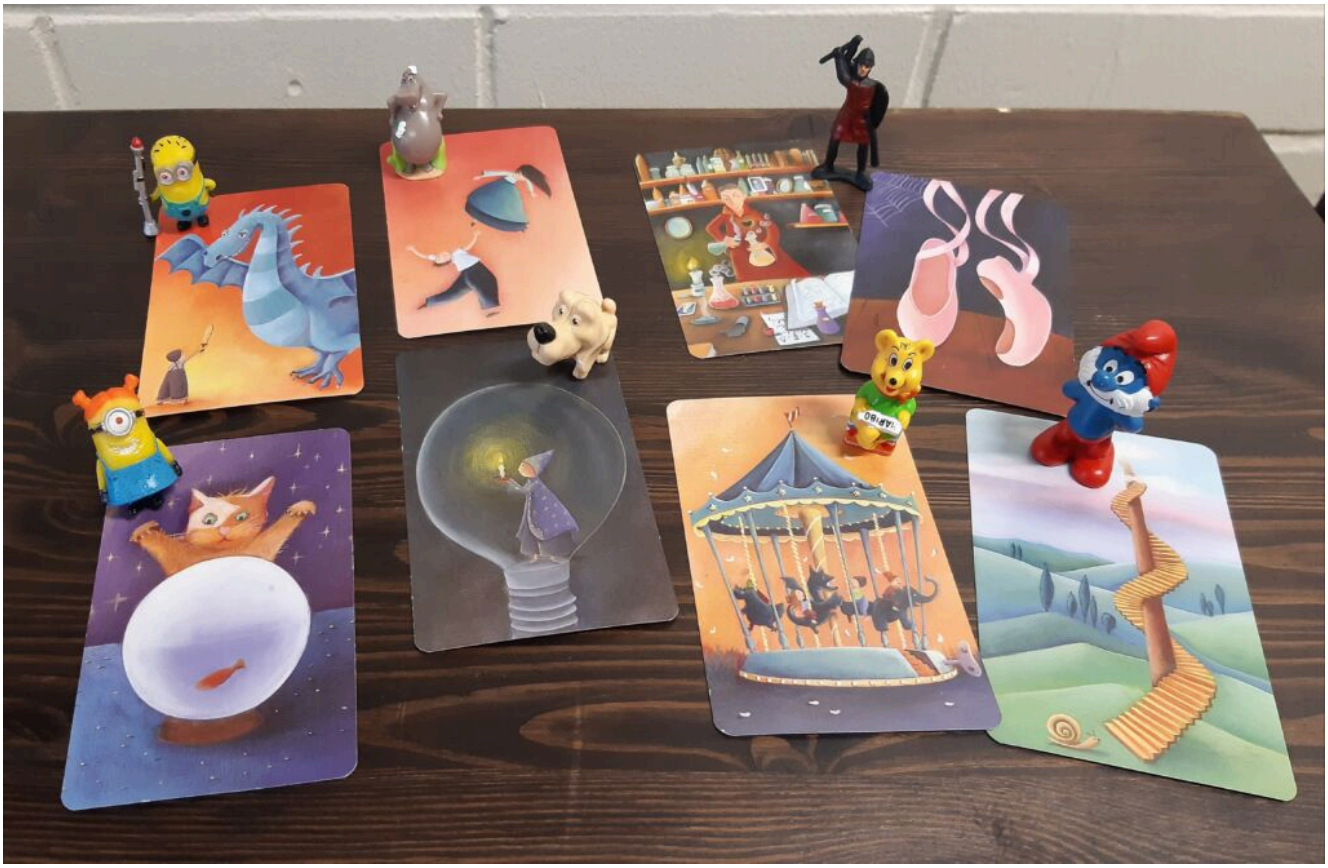

Kuva 1. Luovien menetelmien hyödyntämistä tutustumisessa.

Yksin ja yhdessä

Yhteisen kahvittelun ja luovan tutustumisharjoituksen lomassa (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, s. 41, 81) siirryttiin ensimmäiseen, itsenäisen työskentelyn osaan. Ensimmäinen osa koostui kolmesta tehtävästä. Muistelujanalla palauteltiin mieliin omaa toimintaa koskevat tavoitteet ja toiminnot sekä kirjattiin ylös kokemuksia ja muistoja. Sanapilviin koottiin ajatuksia hyvän ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon merkityksestä ja sääennusteen muodossa koottiin osallistujien arvioita hankkeen toimintaa ja onnistumista koskeviin yleisiin väittämiin (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, s. 42-43, 82-83).

Työpajan toisessa osassa osallistujat pääsivät rakentamaan yhdessä monialaisissa pienryhmissä yhteistä lukutaitomaisemaa. Tehtävänantona pienryhmillä oli oman lukutaitopolun rakentaminen työpajatilan seinälle kohti hankkeen tavoitetta, lukukuntoa. Oman ryhmän polku piirrettiin konkreettisesti yhteiselle alustalle ja polun varrelle lisättiin asioita ja toimijoita, joiden koettiin mahdollistaneen lukutaitotyötä ja edistäneen lukukuntoa sekä toisaalta estäviä tekijöitä (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, s. 43–44, 83-84). Työskentelyllä pyrittiin kiinnittämään osallistujien huomio keskustelun kautta lukutaitoyhteistyön kannalta keskeisiin seikkoihin ja hankkeen aikana heränneisiin huomioihin hyvien käytäntöjen kokoamiseksi monialaisissa pienryhmissä.

Kuva 2. Arviointityöpajassa luotu yhteinen lukutaitomaisema.

Päivän viimeisessä osassa osallistujat pääsivät osallistumaan yhteiseen väittämärinkiin (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, s. 44–46, 83). Hankkeen keskeisistä tavoitteista oli muodostettu väittämiä, joita poimittiin korista yksi kerrallaan ja osallistujat pääsivät reflektoimaan omia, hankkeen aikana heränneitä ajatuksiaan vilkkaan keskustelun myötä.

Rohkeutta erilaisiin kokeiluihin

Oma kokemuksemme työpajan fasilitoijina sekä osallistujien kokemus hieman erilaisesta arviointityöpajasta oli positiivinen. Toiminta teki tavoitteidensa mukaisesti yhteistyötahoille tunnetuksi paitsi hankkeen hyödyntämiä menetelmiä, toi yhteen monialaisia ammattilaisia erilaisine näkemyksineen ja loi tilaa yhteiselle keskustelulle ja ajatuksille, joita tuskin olisi saatu kerätty pelkkien lopetuslomakkeiden tai päätöskyselyjen avulla. Lisäksi sen pohjalta päästiin yhdessä miettimään myös hankeajan jälkeistä toimintaa ja yhteistyön jatkumista. Hankkeessa tehdyn määrällisen arviointitiedonkeruun ohella esille saatiin nyt paremmin myös laadulliset seikat.

Satu Salmela
Lehtori, kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma
SeAMK

Lähteet:

- Lukemattomat mahdollisuudet -hanke. (2021). *Lukulux-verkkokäsikirja*. https://www. lukulux.fi/
- Mäkinen-Laitila, S. & Salmela, S. (toim.). (2021). *Polkuja kirjastoon: Toimintakokonaisuuksia nuorten ja aikuisten lukutaitotyöhön*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. http://www.theseus.fi/handle/10024/589677
- Mäkinen-Laitila, S., Salmela, S. (2022). *Lukukuntoon?: Inarin kunnan kirjastoimen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun Lukukuntoa! -hankkeen arviointia*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. http://www.theseus.fi/handle/10024/704288
- Näkymättömät -hanke. (2018). *Näkymättömät Nuorten*

*Digitarinat.*https://nakymattomat.turkuamk.fi/arkisto/index.html
- Salmela, S. (21.6.2021a). *Lukukuntoa Inarin ja SeAMKin yhteistyönä*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. https://lehti.app-staging.seamk.hion.dev/muut-artikkelit/lukukuntoa-inarin-ja-seamkin-yhteistyona/